

INSTITUT ZA KRIMINOLOŠKA I SOCIJALNA ISTRAŽIVANJA
BEOGRAD, ul. Gračanička br. 18

PROGRAM OSNOVNE OBUKE ZAPOSLENIH
IZ OBLASTI
ZASTITE OD POŽARA

Република Србија - Министарство унутрашњих послова
Сектор за ванредне ситуације
Управа за ванредне ситуације
Овај програм обуке је саставни део Програма
217.9-118 /2018-09/8 од 27.04.
Датум 03 MAY 2018
Повелник Управе

Beograd, 2018. godine

Na osnovu člana 53. stav 3. Zakona o zaštiti od požara („Službeni glasnik RS“ broj 111/2009,20/2015) a u skladu sa Pravilnikom o minimumu sadržine opšteg dela programa obuke radnika iz oblasti zaštite od požara („Službeni glasnik SRS“ broj 40/90) direktor ustanove INSTITUT ZA KRIMINOLOŠKA I SOCIJALNA ISTRAŽIVANJA BEOGRAD, ul. Gračanička br. 18 donosi:

PROGRAM OSNOVNE OBUKE ZAPOSLENIH IZ OBLASTI ZAŠTITE OD POŽARA

OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim programom u skladu sa zakonom, a u cilju unapređivanja zaštite od požara i preduzimanja mera radi zaštite od požara, sprečavanja, otklanjanja opasnosti i posledica u prostorijama ustanove INSTITUT ZA KRIMINOLOŠKA I SOCIJALNA ISTRAŽIVANJA, ul. Gračanička br. 18, Beograd utvrđuju se način osnovne obuke i praktične provere znanja zaposlenih iz materije zaštite od požara.

Primenom donetog Programa osnovne obuke, svi zaposleni u preduzeću treba da se kroz teoretsku nastavu upoznaju sa opasnostima od izbijanja požara kao i da se praktično osposobe i obuče za korišćenje i upotrebu opreme i sredstava za gašenje požara, a sve u cilju sprečavanja, izbijanja i širenja požara, odnosno njegovog gašenja.

Član 2.

Osnovna obuka iz oblasti zaštite od požara organizuje se za sve zaposlene i to kod:

- zasnivanja radnog odnosa, a najkasnije u roku od 30 dana stupanja na rad;
- raspoređivanja na druge poslove sa promenjenom tehnologijom;
- kod uvođenja nove tehnologije, novih sredstava za rad, kod promene procesa rada koji može prouzrokovati promenu mera zaštite od požara.

Član 3.

Praktična provera znanja zaposlenih u rukovanju opremom i sredstvima za gašenje požara vrši se jednom u tri godine.

Član 4.

Svi zaposleni u preduzeću su dužni da prisustvuju osnovnoj obuci i proveru znanja iz oblasti zaštite od požara, bez obzira na poslove i zadatke koje obavljaju, stručnu spremu i godine radnog staža, da se u radu pridržavaju propisanih upustava, upozorenja, zabrana, mera zaštite od požara, kao i da u slučaju požara pristupe gašenju požara. Zaposleni koji neopravdano ne prisustvuje osnovnoj obuci po ovom Programu čini težu povredu radne obaveze i po tom osnovu je disciplinski odgovoran.

Član 5.

Poslove sprovođenja preventivnih mera zaštite od požara i eksplozija u poslovnom prostoru preduzeća može vršiti angažovano pravno lice zaduženo da organizuje i sprovodi preventivne mere zaštite od požara odnosno drugo pravno lice koje ispunjava propisane uslove i ima ovlašćenje Ministarstva za obavljanje ovih poslova ili Lice - zaposleni na poslovima zaštite od požara moraju imati najmanje srednje obrazovanje.

Član 6.

Osnovna obuka zaposlenih iz materije zaštite od požara na osnovu ovog Programa sprovodi angažovano pravno lice za poslove zaštite od požara.

Član 7.

Angažovano pravno lice ili angažovano, zaposleno fizičko lice zaduženo da organizuje i sprovodi preventivne mere zaštite od požara obavezno je da vodi ažurnu evidenciju o izvršenoj osnovnoj obuci i proveru znanja iz oblasti zaštite od požara za sve zaposlene.

Član 8.

Osnovna obuka zaposlenih u preduzeću vrši se putem predavanja-teorijske stručne nastave i praktičnom demonstracijom, odnosno rukovanjem protivpožarnom opremom i sredstvima za gašenje požara.

Provera znanja zaposlenih vrši se rešavanjem (popunjavanjem) testa i praktičnom demonstracijom u smislu rukovanja protivpožarnom opremom i sredstvima za gašenje požara.

OPŠTE ODREDBE

Član 9.

Program osnovne obuke zaposlenih iz materije zaštite od požara sastoji se iz:

- opšteg dela;
- posebnog dela koji obuhvata osnovne specifičnosti radnog mesta i tehnološkog procesa rada u preduzeću;
- praktičnog dela.

Osnovnu obuku zaposlenih iz oblasti zaštite od požara sprovesti po sledećim temama:

I OPŠTI DEO PROGRAMA OSNOVNE OBUKE

- *Propisi iz oblasti zaštite od požara:*
 - Zakon o zaštiti od požara („Službeni glasnik RS“ br. 111/09,20/2015);
 - Pravila zaštite od požara;
 - Uredba o merama zavarivanja, rezanja i lemljenja na privremenim mestima;
 - Propisi (Pravilnici) kojim se bliže regulišu pojedine oblasti sa stanovništva zaštite od požara i eksplozija (građevinski, mašinski, tehnološki, elektrotehnički i drugi aspekti);
 - SRPS standardi iz oblasti zaštite od požara;
- *Organizovanje poslova zaštite od požara*
 - Vatrogasne jedinice;
 - Služba zaštite od požara, osnovni nosioci zaštite od požara u preduzeću, dužnosti i ovlašćenja direktora;
 - Lice zaduženo za organizaciju i sprovođenje mera za zaštitu od požara i zaposleni zaduženi za organizovanje i sprovođenje mera zaštite od požara.

- *Preventivne mere zaštite od požara*
 - Opšte preventivne mere zaštite od požara po radnim mestima sa posebnim osvrtom na poslove sa povećanim rizikom od izbijanja požara;
 - Uređaji, sredstva i oprema za gašenje požara;
 - Uređaji i instalacije za otkrivanje, dojavu i gašenje požara;
 - Električne, ventilacione, toplotne i druge instalacije;
 - Smeštaj i skladištenje zapaljivih materijala;
 - Smeštaj i skladištenje eksplozivnih materijala, zapaljivih tečnosti i gasova;
 - Vatrogasna straža;
- *Obaveze i odgovornosti u sprovođenju mera zaštite od požara*
 - Obaveze rukovodećih i poslovnih organa;
 - Obaveza zaposlenih sa posebnim pravima, obavezama i ovlašćenjima;
 - Disciplinska i materijalna odgovornost zaposlenih, prekršajna i krivična odgovornost odgovornih lica;
- *Osnovi gorenja:*
 - Teorija gorenja (definicija trougla gorenja);
 - Gorive materije (materija koja može da gori);
 - Materije koje potpomažu gorenje (kiseonik);
 - Toplotna energija potrebna da se postigne temperatura paljenja gorive materije;
 - Gorenje čvrstih, tečnih i gasovitih materija;
 - * čvrste materije – tok gorenja, stvaranje plamena i žara i odabir sredstava za gašenje požara;
 - * zapaljive tečnosti – vrste materija i tok gorenja;
 - * eksplozivni gasovi i pare – vrste gasova i tok gorenja;
 - Eksplozivne smeše.
- *Uzroci nastajanja požara:*
 - Požari i način prenošenja toplote:
 - * prevođenjem (kondukcijom);
 - * dodirrom (konvekcijom)
 - * zračenjem (radiacijom)
 - Najčešći uzroci požara (nehat, nepažnja koju izazivaju ljudi);

- Direktan dodir sa plamenom ili užarenim materijalom, toplota trenja;
- Prirodne pojave koje mogu biti uzročnici požara (munja, grom, sunčeva toplota, vetar, statički elektricitet);
- Građevinski nedostaci, nenamensko korišćenje građevinskih objekata;
- Hemijske reakcije, samozapaljivost i samozagrevanje;
- Električna struja:
 - * protok električne struje kroz provodnik;
 - * preopterećenje provodnika,
 - * zaštitni elementi u strujnom kolu;
- Zavarivanje, rezanje i lemljenje, mehanička energija i namerna paljevina.

- *Gašenje požara:*

- Zaustavljanje procesa gorenja, metode gašenja požara;
- Sredstva za gašenje požara, efikasnost i efekti sredstava za gašenje požara;
- Vrste sredstava za gašenje požara:
 - * voda kao sredstvo za gašenje požara;
 - * pena kao sredstvo za gašenje požara;
 - * ugljen-dioksid kao sredstvo za gašenje požara;
 - * prah kao sredstvo za gašenje požara;
 - * haloni kao sredstvo za gašenje požara;
 - * inertna sredstva za gašenje požara;
 - * priručna sredstva za gašenje požara;
- Mere lične zaštite pri gašenju požara,
- Protivpožarna oprema
 - * ručni prenosni i prevozni aparati za gašenje požara (podela, vrste, namena, aktiviranje, rukovanje);
 - * postavljanje, čuvanje, periodična kontrola i servisiranje vatrogasnih aparata;
- Hidrantska oprema (hidranti i pripadajuća vatrogasna oprema, postavljanje, čuvanje, periodična kontrola i ispitivanje).

- *Savremeni tehnički sistemi za rano otkrivanje i dojavu požara:*

- Sistem za otkrivanje i dojava požara, automatski javljači požara (jonizajući i termički) i ručni javljači požara, signalne centrale, koncepcije sistema (konvencionalni sa kolektivnom adresom i adresabilni sa individualnom adresom).

- Savremena oprema i metode gašenja požara, tipovi opreme za gašenje požara;
- Stabilne instalacije za gašenje požara (vodom, penom, prahom, ugljen-dioksidom, halonom, nova-ekološka sredstva za gašenje požara)
-
- *Evakuacija u slučaju požara:*
 - Plan evakuacije zaposlenih i materijalnih dobara, koridori za evakuaciju;
 - Spašavanje ugroženih.

II POSEBNI DEO PROGRAMA OSNOVNE OBUKE

Član 10.

- *Posebne mere zaštite od požara u skladu sa iskazanim specifičnostima u okviru instituta*
 - *Osnova delatnosti koja se odvija u institutu*

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja je naučno-istraživačka organizacija, koja se bavi izučavanjem etiologije, fenomenologije i prevencije kriminaliteta i socijalnih devijacija.

- *Stepen ugroženosti tehnološkog i drugih procesa rada koji se odvijaju u preduzeću*

Institut svoju osnovnu delatnost ostvaruje kroz naučno-istraživački rad.

Od termotehničkih instalacija na objektu su instalacije grejanja, hlađenja. Grejanje je preko daljinskog grejanja, dok je hlađenje preko klima uređaja sa spoljnim jednicama na fasadi.

U skladu sa napred iznetim u toku posebne obuke zaposlenih iz materije zaštite od požara obraditi sledeće teme:

Požari čvrstih materija i električnih uređaja i instalacija pod naponom:

- Osnovne mere zaštite;
- Udaljavanje gorivih i zapaljivih materija pri skladištenju od rasvetnih tela i druge električne opreme;
- Tinjajući požari.

- Požari na električnim uređajim I instalacijama
- *Materije koje se koriste i uskladištavaju u objektu*

U objektu ustanove se koriste čvrste materije (stolovi, stolice, dekoracija - kancelarijski nameštaj, AT oprema, papiri....) koje pri gorenju stvaraju žar.

U skladu sa napred iznetim u toku posebne obuke obraditi sledeće teme:

 - Osnovi gorenja čvrstih ;
 - Tok gorenja čvrstih materija, gorenje sa stvaranjem žara, brzina širenja požara;
 - Mere zabrane pušenja, upotreba otvorene vatre, grejnih tela i uređaja sa užarenim nitima;
- *Kratak opis građevinskih materijala koji su ugrađeni u objekat u kojem se nalazi institut*

Institut je smešten u zdanju sagrađenom 1912. godine, po projektu čuvenog arhitekta Nikole Nestorovića, koje je Odlukom Vlade Republike Srbije proglašeno za spomenik kulture. Objekat Instituta se nalazi u ulici Gračanička br. 18, GO Stari Grad , čija je spratnost :P+1, površine oko 1000 m² . Objekat se nalazi u nizu poslovno – stambenih objekata i ima pristup za vatrogasna vozila sa dve strane i to iz ulice Gračaničke i Vuka Karadžića. Objekat je izgrađen od čvrstog građevinskog materijala. Glavna noseća građevinska konstrukcija je izvedena od cigle. Noseći zidovi su izvedeni od pune opeke debljine do 50 cm, a pregradni zidovi su izvedeni od pune opeke debljine do 30 cm. Zidovi su obostrano izmalteririsani sa spoljnje strane je izvedena fasada. Međuspratna konstrukcija je izvedena u sistemu lako armirano betonske ploče i karatavan. Za komunikaciju između etaža koriste se unutrašnje međuspratne stepenice koje su izgrađene od drveta. Stepenice su direktno povezane sa hodnicima i ove stepenice ujedno predstavljaju i evakuacione stepenice.

SPOLJNA I UNUTRAŠNJA OBRADA OBJEKTA

FASADA-Postojeći fasadni je u produžnom malteru – prskan u tonu.

ZIDOVI- su gletovani i obojeni vodoperivom, paropropusnom, akrilnim disperzijom.

PLAFONI-Obrada plafona je kao i zidova – akrilnom disperzijom.

STOLARIJA-Unutrašnja stolarija, od drveta, dvokrilna,

Pod od betona prekriven parketom

Krovna konstrukcija od drveta prekrivena crepom

Električne instalacije niskog napona je izvedena u skladu sa tehničkim normativima . Električna instalacija je izvedena i vođena nazidno ,a ispod produžnog maltera. Zaštita strujnih kola od električnog udara i prenapona obezbeđena je preko zaštitnih uređaja odgovarajućih nazivnih vrednosti i karakteristika U svim komunikacijama ugradnje su protivpanične svetiljke, sa sopstvenim izvorom struje jednosmernog napona.

Odgovarajućim izborom konstruktivnih elemenata, pri izgradnji objekata, odnosno pravilnim definisanjem stepena otpornosti na požar njegovih konstruktivnih elemenata sprečava se rušenje konstrukcije objekta u požaru u potrebnom vremenu, te se na taj način stvaraju uslovi bitni za spasavanje zaposlenih i odvijanja akcije gašenja požara.

U skladu sa napred iznetim u toku posebne obuke obraditi sledeće teme:

- Pojam evakuacije, način i etape evakuacije, koridori i putevi evakuacije;
- Opasnost od eksplozije, zadimljavanja i otrovnih produkata u slučaju nastanka požara;
- Postupak spašavanja ugroženih lica i imovine u slučaju požara;
- *Prisutne mere zaštite od požara koje su specifične u pojedinim tehnološkim procesima i sa tim u vezi prava, dužnosti zaposlenih u poslovnom prostoru instituta*

U objektu instituta predviđene su i primenjene osnovne preventivne mere zaštite od požara i to:

- Održavanje i servisiranje uređaja i sredstava za početno gašenje požara;
- Građevinsko tehničke mere i ugradnja negorivih materijala;
- Održavanje električnih i drugih instalacija u ispravnom stanju i redovna kontrola u skladu sa tehničkim propisima;
- Mere zabrana (pušenja, upotreba otvorenog plamena, grejnih tela i uređaja sa otvorenim užarenim nitima i dr.)

Prava i dužnosti svih zaposlenih su definisani opštim normativnim aktima preduzeća u zavisnosti od radnog mesta i funkcije koju obavljaju.

- *Mogući požari prema klasifikaciji izvršenoj u skladu sa standardom SRPS EN 2:2011 (sr), na osnovu procene ugroženosti od požara tj. fizičko hemijskih osobina materija koje se koriste ili uskladištavaju u prostorijama instituta*

U procesu rada se upotrebljavaju, koriste i skladište: čvrste materije te se u skladu sa standardom SRPS EN 2:2011 (sr) mogu očekivati požari „A“ klase, odnosno požari čvrstih materija, uređaja i instalacija pod naponom.

Na osnovu očekivanih klasa požara izvršen je izbor odgovarajuće opreme i sredstava za gašenje požara: ručni prenosni aparati za početno gašenje požara sa suvim prahom tipa „S“ i „CO₂“.

U skladu sa napred iznetim u toku posebne obuke obraditi sledeće teme:

- Požari klase „A“ – požari čvrstih materija;
- Požari na uređajima i instalacijama pod naponom;
- Posebna obuka zaposlenih sa odgovarajućim sredstvima za gašenje požara, na osnovu očekivanih klasa požara (mogući požari klase „A“ i uređaja i instalacija pod naponom)

Na osnovu očekivanih klasa požara, predviđa se teoretska i praktična obuka zaposlenih za korišćenje, upotrebu i rukovanje odgovarajućom opremom i sredstvima za gašenje požara.

U skladu sa napred iznetim u toku posebne obuke zaposlenih obraditi sledeće teme:

- Protivpožarna oprema;
- Ručni prenosni aparati za gašenje požara sa suvim prahom („S“ i CO₂) namena, aktiviranje, rukovanje, njihovo postavljanje, čuvanje, periodična kontrola i servisiranje;
- Zidni hidranti;
- Vrste sredstava za gašenje požara.

* Voda kao sredstvo za gašenje požara

- Efikasnost vode, rashlađujući efekat pri gašenju i ugušujući (sporedni) efekat pri isparavanju (vodena para);
- Voda kao najefikasnije sredstvo za gašenje požara klase „A“

Ograničenja u primeni vode (ne smeju se gasiti električni uređaji pod naponom, zapaljive tečnosti), hemijska reakcija vode sa velikim brojem materija, oslobodavajući pri tome velike količine toplote. Napomenuti pojavu razlaganja vode u kontaktu sa visokim temperaturama na vodonik i kiseonik obrazujući pri tome praskavi gas.

* Prah kao sredstvo za gašenje požara

Mogućnost gašenja uređaja pod naponom i skoro svih klasa požara, velika moć gašenja (trenutno eliminisanje plamena), efekat gašenja prahom-efekat ugušivanja. Osnovne osobine praha (neotrovnost, neškodljivost, električna neprovodljivost, otpornost prema smrzavanju), sastav praha (natrijum-bikarbonat)).

* Ugljen-dioksid kao sredstvo za gašenje požara

Primena ugljen-dioksida, gašenje prostornim zagušivanjem za kratko vreme, gašenje požara klase „B“, „C“ i uređaja i instalacija pod naponom. Ugušujući efekat gašenja požara ugljen-dioksidom. Osobine pri normalnom pritisku i temperaturi. Sublimacija pri isticanju ugljen-dioksida iz aparata za gašenje požara sa stvaranjem suvog leda, hladne opekotine.

Opasnost po ljude pri gašenju požara u zatvorenim prostorijama postoje već pri koncentraciji od 4% sa mogućim pojavama glavobolje i nesvestice, koncentracija potrebna za gašenje 25-30%.

* Priručna sredstva za gašenje požara (suvi pesak, suva zemlja, čebe).

Član 11.

- *Praktično pokazna vežba:*
 - Upotreba raspoloživih vatrogasnih aparata i hidranata;
 - Upotreba priručnih sredstava za gašenje požara.

III PROVERA ZNANJA

Član 12.

Svaki zaposleni individualno, pismenim putem rešava - popunjava test sa pitanjima iz oblasti zaštite od požara, koji je formiran i sastavljen u skladu sa izlaganom materijom i obrađenim temama prilikom teorijske osnovne obuke po ovom Programu.

Zaposleni koji prilikom rešavanja-popunjavanja testa odgovori tačno na 80% ili više postavljenih pitanja i ako zna samostalno i praktično da koristi i upotrebi opremu i sredstva za gašenje požara kojom raspolaže Hotel smatra se da je uspešno obučen iz materije zaštite od požara.

IV IZVOĐENJE OSNOVNE OBUKE

Član 13.

Osnovnu obuku i praktičnu proveru znanja zaposlenih obavlja će angažovano pravno lice koje radi na poslovima zaštite od požara.

Raspored izvođenja osnovne obuke zaposlenih:

- opšti deo Programa 1 čas;
- posebni deo Programa 2 čas;
- praktično-pokazna vežba i provera znanja 3 čas;

V PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 14.

Ovaj Program osnovne obuke zaposlenih stupa na snagu i počinje sa primenom nakon pribavljanja saglasnosti nadležnog organa za unutrašnje poslove.

Direktor
dr Ivana Stevanović

Ivan Stevanović